

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Oslo. 07.02.2020

Gjennomføring av direktiv 2014/26/EU om kollektiv rettighetsforvaltning – ref. 19/6342

Innledningsvis vil TV 2 uttalelse støtte til alle forslag som fremmer åpenhet og transparens i disse systemene. Dette bør også følges opp ved at det i forskriftens bestemmes at godkjente forvaltningsorganisasjonene bør underlegges alminnelig innsynsregler slik at Offentlighetslovens gjøres gjeldende i disse forholdene. Det vil øke tilliten til systemet. Å kreve betaling i forbindelse med innsyns krav – i alle fall fra virksomheter som har eller skal inngå avtalelisensavtaler - fremstår som fremmed og lite tjenlig.

Hvorledes rettighetshaveres organisasjoner og rettighetshaverne gjennom sin koordinerte kollektive opptreden forvalter sine rettigheter i forhold til brukerne/allmennheten kaller åpenbart på en avklaring og nødvendige begrensninger. Her vil alminnelig konkurranserett være sentral, men det kan også foreligge tariffrettslige begrensninger. Dette kanskje i særlig grad når det kreves forutgående kollektivforvaltning i avtaler om å arbeide med eller medvirke i produksjoner som ennå ikke er skapt..

De konkurranserettslige implikasjoner er åpenbare hvor større virksomheter, eller organisasjoner av rettighetshavere, slår seg sammen og kollektivforvalter sine rettigheter som et monopol og selv setter sine «takster». Men problemstillingene reiser seg også hvor den enkeltstående rettighetshaver/opphaver trer inn i en forvaltningsorganisasjon som reelt sett har enerådighet eller er helt dominerende.

Man bør også ha fokus på regler om driften som tillater medlemmer å koordinere sin forretningsdrift ved felles representasjon/fullmaktordninger i forvaltningsorganisasjonenes styrende organer (utkastets § 12). Dette forsterkes ved at forvaltningsorganisasjonen forutsetningsvis skal fastsette (og publisere) «standardlisensavtaler og gjeldende standardtakster», noe som indikerer at reelle forhandlinger – i alle fall utenfor den første avtalen - ikke er en realitet. Dersom et slikt samarbeid ble etablert innenfor enhver annen bransjeorganisasjon ville det i beste fall være konkurranserettslig problematisk.

Vi ser at det bemerkes at konkurranserettslige regler kan ha betydning. Vi mener at dette bør fremgå helt tydelig i lovteksten. Det bør fremgå at alminnelige tilsynssystemer ikke er utelukket fra å gjøre tilsyn med kollektivforvaltningssystemer på sine rettsområder.

Når brukeren (den som ønsker avtale med en kollektiv forvaltningsorganisasjon) skal settes i stand til å avgjøre om tilbudet oppfyller direktivets krav om at det skal stå «i rimelig forhold til den økonomiske verdien av tjenesten som den kollektive forvaltningsorganisasjonen leverer» vil dette kunne stå i motstrid til det brukere opplever som en ren interessekamp med formål å øke brukernes betaling til de kollektive ordningene (eller redusere deres mulighet til utnyttelse) begrunnet i at man verne rettighetshavernes «rettigheter eller interesser».

Det må også gjøres en avgrensning av kollektivforvaltningen når dette skjer i tariff- (eller tarifflike) forhandlinger med arbeidsgivere. Vi ser ikke at departementet har uttalt seg i hvordan dette systemet skal avgrenses mot den nødvendige avtalefriktet som er grunnlaget for tariffforhandlinger og arbeidsavtalene. Vi mener dette bør fremgå tydelig. Men vi bemerker også at det selvsagt ikke ubegrensede rettigheter for fagforeninger til å forhandle kollektivt eller iverksette arbeidskamp (for å «verne» rettighetshavers/opphavers interesser) når det gjelder rettighetene til arbeidsresultatet. Vi viser her til det såkalte Albany-unntaket – Sak C-67/96 – og det som er utviklet rundt dette.

TV 2 ser at det i innledningen (2.1.1.) poengteres at utgangspunktet er rettighetshavers interesser. («På mange områder er det verken praktisk mulig eller økonomisk lønnsomt for en rettighetshaver å selv forvalte rettighetene.»)

Her må det understrekes at rettighetene fungerer i en bredere kontekst. Selvfinansierende virksomheter - som TV 2 - initierer, finansierer og tilgjengeliggjør slike rettigheter og tar normalt all økonomisk risiko. Opphavere/rettighetshavere får betalt «up front». Rettighetene skapes også i en nærings- eller endog industriell kontekst. Det er sentralt - ikke minst for arbeidsplassene og norsk kultur - at det tilrettelegges for denne virksomheten.

Lovgivningen må videreføre Åndsverklovens avveining i forhold til de som «fremfører eller investerer i åndsverk eller nærstående prestasjoner og arbeider» og «ivareta en rimelig balanse mellom rettighetshavernes interesser på den ene siden og brukernes og allmennhetens interesser på den andre siden» (Åvl § 1). Dette må avspeile seg i de foreslåtte reguleringene

TV 2 er enig i at tilsynsoppgaven ikke bør legges til Kulturdepartementet. TV 2 vektlegger konkurranserettslig kompetanse og erfaring med å føre tilsyn og ilegge sanksjoner tungt, ikke minst i lys av at kollektivforvaltning i stor grad retter seg mot mer industriell kulturvirksomhet. TV 2 har lignende innvendinger til Medieklagenemndas egnethet på dette området. Kollektivforvaltning reiser sjelden vesentlige opphavsrettslige problemstillinger. TV 2 ville således sett det som naturlig at denne virksomheten ble ivarettatt av Konkurransetilsynet. Om man ikke vil gå denne veien må det i alle fall gjøres klart at man ikke utelukker Konkurransetilsynet fra å føre alminnelig konkurranserettslig tilsyn med denne sektoren.

TV 2 noterer at man vurderer å innføre en «notifikasjonsordning» for avtaler som er inngåtte på nye områder. Det er viktig for TV 2 at man opprettholder prinsippet om reelle forhandlinger, avtalefrihet og partenes autonomi i avtaleforhandlinger.

Det første spørsmålet er da om det konkret og ensidig kan etableres en kollektiv forvaltning og settes satser (for å verne rettighetshavernes «rettigheter eller interesser»). Dernest spørsmålet om rammene for forvaltningsorganisasjonens håndtering; Hvordan krav/tariffer fastsettes og fremmes, hvordan forhandlingene rammes inn, hvilke tiltak som kan gjøres for å presse frem avtale (forretningsnektelse eller kobling mot tariffforhandlinger) osv. Her bør det altså skilles mellom godkjenning av organisasjonene og godkjenning av/kontroll med de avtaler som inngås (herunder om de skal gis avtalelisensvirkning).

Men når partene er enige om (å søke) avtalelisensvirkning kan det være tjenlig å notisere avtalen og sikre at tilsynsordningen kan kontrolleres i etterkant.

Til godkjenning peker vi på at det ikke kan gis en generell godkjenning for en type rettigheter, eller være nok alene at en organisasjon representerer er «betydelig antall opphavere». Når verkene man medvirker til skapelsen av er felles- eller sammensatte verk hvor en rekke forskjellige opphavere/rettighetshavere er deltagere, bør godkjennelsen bare gis avgrenset for klarering av alle rettighetene i en verkskategori.

Vi noterer at departementet fremholder som udelte ønskelig «at det kan gå kortere tid før avtalelisens kan benyttes på nye områder». TV 2 ser ikke at det nødvendigvis er tjenlig å utvide avtalelisensklarering til mange nye områder. Vi vil igjen understreke at normal forvaltning skal skje gjennom avtale mellom opphaver/rettighetshaver selv og den som investerer kjøper/erhverver rettigheter.

Spesielt til lovforslaget vil vi fokusere på forholdet til «brukerne» og konsekvensene av en legalisert monopolisering av et viktig næringsområde hvor f.eks. kringkasterne og produsentene i deres produksjonsopplegg spiller en viktig rolle.

TV 2 mener at man under § 1 bør ta inn at

«Loven skal sørge for at kollektiv forvaltning av opphavsrett og nærstående rettigheter håndteres *innenfor konkurranselov- og tariffrettslige grenser*. på en ansvarlig, effektiv og åpen måte overfor både rettighetshavere og brukere.»

Det bør også fremgå at forvaltningen skal innrettes i tråd med åndsverklovens formålsbestemmelse slik at rettigheter til de som fremfører eller investerer i åndsverk eller nærstående prestasjoner og arbeider ivaretas gjennom en rimelig balanse mellom rettighetshavernes interesser på den ene siden og brukernes og allmennhetens interesser på den andre siden.

I § 6 bør det grunnleggende prinsippet om at en opphavsmann selv kan inngå avtale vedrørende egne rettigheter fremgå. Man må se sammenhengen med § 7. Det fremstår merkelig at man må inngå avtale og så begrense den for å sikre egen disposisjon over rettighetene.

Til utkastets § 15 bemerkes at TV 2 har problemer med å forstå hva som konkret ligger i at en forvaltningsorganisasjon skal «utvise aktsomhet ved innkreving ... av vederlagsmidler». «Aktsomhet» bør forklares eller tydeliggjøres i selve teksten.

Til § 17 bemerkes at unntaket fra hovedregelen som ligger i henvisningen til § 11 4. ledd fremtrer som ganske uklar, potensielt svært omfattende, ikke minst i lys av 4. ledd nr. 4: «generelle prinsipper for fradrag fra inntekter fra rettigheter og eventuelle inntekter fra investering av disse inntektene». Det noteres også at det forutsetningsvis skal være mulig for forvaltningsorganisasjonen å yte andre «tjenester» enn rettighetsforvaltningen, og gjøre fradrag i inntektene for drift av slikt, jfr. utkastets § 19 3. og 4. ledd. Disse tjenester f.eks. «sosiale» og «kulturelle» skal så kunne tilbys rettighetshaverne «på rimelige vilkår». Det er ikke selvnlysende at forvaltningsorganisasjonene skal drive slike oppgaver, i alle fall ikke gjennom flertallsvedtak.

Det bør også presiseres at vederlagsmidler skal tilkomme rettighetshaverne uavhengig av om fordeling skjer direkte fra forvaltningsorganisasjonen eller via/gjennom senere ledd som medlemsorganisasjoner. Man kan ikke anvende «tilsvarende regler om fordeling» dersom det innebærer at man gjør fradrag for samme forhold i flere organisasjonsledd og derigjennom øker utgiftene/andelene til organisasjonene på rettighetshavernes bekostning. Det bør klart fremgå en

plikt til å innrette dette mest mulig kostnadseffektivt for rettighetshaverne. I 34 bør det fremgå at rapporten skal inneholde en *konsolidert* rapport for den kollektive forvaltningsorganisasjonen og medlemsorganisasjonene samlet. Rettighetshaveren (og brukerne) bør kunne se de samlede fradrag til de respektive formål (både drift, forvaltning, sosiale, kulturelle og utdanningsmessige formål) i alle organisasjonsledd.

I § 25 lovpålegges å føre forhandlinger «i god tro». Dette er et begrep som i beste fall er utydelig. (TV 2 har ofte benyttet oversettelsen «i god ånd»). Det reiser er uansett spørsmål om hvordan man skal håndtere anklager om at «god tro» mangler på en av sidene.

Åpenhet/transparens bør være et ubetinget krav til forvaltningsorganisasjonene, men man kan ikke pålegge brukerne (typisk næringsdrivende som TV 2) ubetinget å utlevere f.eks. sensitive opplysninger eller opplysninger som motpartene hevder er «nødvendig for forhandlingene». (Vi noterer at kollektive forvaltningsorganisasjoner i § 36 er gitt mulighet til å «treffe rimelige tiltak for å verne om kommersielt sensitive opplysninger». Når tilbyder (potensiell kunde) retter forespørsel til forvaltningsorganisasjonen.

For TV 2 fremstår det også som svært viktig å gjøre det klart hva konsekvensene blir om forhandlingene strander. Ikke minst om brukeren i så fall må innstille sin virksomhet basert på rettighetene. TV 2 mener således at utkastets § 27 som skal ivareta det konkurranserettslige elementet ikke er tydelig nok.

Til åndsverklovens § 63 er det viktig for TV 2 at en godkjenning av organisasjonen ikke innebærer at enhver avtale som organisasjonen inngår (eller takster organisasjonen setter opp) nødvendigvis skal ha avtalelisensvirkning.

Vi reiser også spørsmål om man bør avklare situasjonen for en bruker/kunde som har inngått en avtalelisens og innrettet drift og investeringer i tillit til dette, dersom godkjenningen av forvaltningsorganisasjonen trekkes tilbake.

Med vennlig hilsen

For TV 2 AS

Theo Jordahl

Adv.